

Filologické vědy

UDC 81.373.611

THE DERIVATIONAL POSSIBILITY OF THE SUFFIXES -AK/-GAK IN DARI LANGUAGE

Kh. Alimova

Candidate of Philology sciences, associate professor, ORCID 0000-0001-7449-1832, e-mail: xolidaxon66@mail.ru, Tashkent State Institute of Oriental Studies, Tashkent, Uzbekistan

Abstract. This article analyzes the derivational possibility of the suffixeses -ak/-gak in Dari language. It is analyzed that, according to the meaning of its constituent parts and its special features, the semantic of derivation with the suffixeses -ak/-dak is being formed. Formation of subject, condition and action nouns, personal identifying words were proved to be occurred with the help of suffixeses -ak/-gak by the examples from original sources. Subjects constructed with suffixeses -ak/-gak are mostly charachterized with their terminological lexics. The suffixeses -ak/-gak join words meaning body parts of human and animals and express condition-action which are done by them: these usually come as a noun part of compound verb.

Keywords: suffixes -ak/-gak; form-building; derivational stem; word-formative; derived words; connotation derived homonyms.

Actually, the suffixes -ak/-gak are one of the affixes which make diminutive – hypocoristic form of nouns in Dari language. However during the language development the degree of this suffixes has been raised as a word-formative. The origins and the derivational possibilities of the suffixes -ak/-gak have been highlighted by the author [1, p. 3–11]. The conclusions have been made according to analysis of the theme. In the following, the semantics of suffixal word-formation -ak/-gak are analyzed.

The meaning and the use of suffix -ak do not differ from the Persian and the tadjik languages in the current Dari language. The main difference among these languages depends on the use of phonetical types with suffix -ak. Likewise, mutual voice with other suffixes of -ak which expresses category of subjective evaluation can be differed (for example, in Persian language -če, -e are productive) [2, p. 112].

-akak is the reduplicated variant of suffix -ak and expresses personality for Dari and Tadjik conversation language does not occur in a current Persian language. The meanings of diminutive-hypocoristic form of nouns can be expressed strongly by this suffixes: xor(d)tarakak 'tiny', češmakakâ-ye godi 'little eyes of puppet' [4, p. 157–159].

The suffixes -ak/-gak are productive form-building which joins in nouns, adjectives, adverbs and expresses the following meanings: a) diminutive, b) emotionalhypocoristic with positive connotation c) emotional-pejorative with negative connotation; a direction of connotation sometimes depends on context. For instance, بچه bača → بچگک bačagak as an example: مرد بارانی پوش از بچگکی که بساط خود را بر روی سنگ قبری هموار کرده بود، یک بوتل آب و یک شاخه گل سرخ خرید [21, p. 85] 'A man with an umbrella bought a bottle of water and a twig of rose from a boy who spreaded his possessions

over a grave stone'. بچگک هایم را در خانه مانده ام. [33, p. 26] 'I have left my kids at home (emotional-pejorative meaning)'. او بچهٔ غلام! به ای (8, p. 14] 'Oh, slave! Give water to this child (emotional-pejorative meaning)'.

The category of subjective evaluation which was expressed by suffixes -ak/-gak is usually characteristic for conversation speech. These forms, which occur in the literary language, it is also desirable to consider as specific for conversation speech. For example:

مرد mard 'man' – مردک mardak (for describing pejoration and weakness): یک مردک بیا فقط یک گاو نر اله داشت بسیار نادار بود که از دار دنیا فقط یک گاو نر اله داشت [26, p. 470] 'There is a pauper man only with a skewbald stud-bull in this world'.

حسنک Hasan' Hasan' حسنک Hasanak 'little Hasan' (diminution): حسنک که هوش گمک شده بود گفت: من نمی فهمم که چگونه این مهره مرا به تمام [35, p. 46] 'Little Hasan said dreaminessly: "I do not understand, how will this bead come true all of my dreams?"

We can come across that re-diminution form of nouns through diminutive loanwords: پاپی گک pâpigak 'puppy' (from English – puppy): این پاپی گک هم یک دفعه شروع کرد به [33, p. 25] 'This puppy started to bark suddenly, too'. عو عو کردن صدای پاپی گک را می شنود که نمی فهمد از بالای دیوار به سوی کی جف می زند [32, p. 14] 'He hears the voice of puppy but does not understand to whom it barks over the wall'.

The suffixeses -ak/-gak are used to make new words. As a stem of form-building $(naj(j)\hat{a}r)$ 'carpenter' $\rightarrow naj(j)\hat{a}rak$ 'woodpecker', $m\hat{o}y$ 1) 'hair'; 'bristle', 2) 'wool' $\rightarrow m\hat{o}yak$ 'brush (little)'), adjective $(tor\tilde{s})$ 'sour' $\rightarrow tor\tilde{s}ak$ 1) 'sorrel'; 2) 'sour fruit (for example, a raw apple)', $ta\tilde{s}na$ 'thirsty' $\rightarrow ta\tilde{s}nak$ 'a name of ailment on children'), stem of verb $(tar\tilde{a}\tilde{s})$ - stem of present tense of verb $tar\tilde{a}sidan$ 'plane', 'trim' (afterwards – SPT) $\rightarrow tar\tilde{a}sak$ 'scraping tool' (an appliance which scrapes surfaces of metallic objects),

imitation (description) word ($\gamma \hat{e} \check{c}$ 'creak' $\rightarrow \gamma \hat{e} \check{c} ak$ 'ghijjak (*musical instrument*)', *ferfer* 'flutter' $\rightarrow ferferak$ 'humming-top'), complex stem ($\check{s}ir$ 'milk' + $\check{c} \hat{o} \check{s} - SPT$ of verb $\check{c} \hat{o} \check{s} idan$ 'suck' $\rightarrow \check{s}ir\check{c} \hat{o} \check{s} ak$ 'soother' (for giving to drink milk), $\hat{a}ft\hat{a}b$ 'the sun' + $b\hat{a}r\hat{a}n$ 'rain' $\rightarrow \hat{a}ft\hat{a}bb\hat{a}r\hat{a}nak$ 'summer rain', 'daylight rain') can be used. Derived words are nouns of objects and action-positions and they, also, make new words which describes people.

The analysis of the following materials assist to explain semantics of -ak/-gak suffixal derivations, to determine current process going on Dari language. So, the analysis of examples which stated above require to re-organize translation and explanatory dictionaries in Dari language.

Names of objects which are made by suffixes -ak/-gak mean the followings: "object understood from stem", "action understood from stem" and "thing for motion understood from stem". For example:

ابریشمک ابریشمک abrėšomak 'maize fringe'; 'maize ear' ابریشم ابریشم 'silk'; 'cocoon'; 'silk fībre'): در اثر قلت آب در مراحل ابتدایی نمو، آمده و هم تولید نباتاتی سوخته و قد کوتاه به وجود آمده و هم تولید نباتاتی سوخته و قد کوتاه به وجود آمده و هم تولید افتاد [19, p. 30–31] 'Because of the lack of water plants will burn and shrink in initial period of growing and reproducing maize fringe will stop'.

âtešak 1. 'lightning', 2. 'cockchafer (a type of insect shines at night) beetle', 'cockchafer' (آتش âteš and âtaš 'fire') (the word is given in dictionaries as a name of an آتشک ailment: âtešak 1) agriculture 'anthracnose' 2) 'syphilis' [3, p. 25]): يک [31, p. 81] چيزي نزديک پدرم خورد و <u>آتشک</u> زد 'Something srtiked near my father and lightning occurred'. دو دزد در حال بالا شدن از دیوار .p. خانه بودند که ناگهان آسمان آتشک زد و روشن شد 34] 'As two robbers were jumping the wall, suddenly there was lightning and it lightened آتشک کرمکی خورد است که شب، مانند .'the sky چراغ، می تابد و شب چراغ، شب چراغک، شب تاب و

جراغله هم نامیده می شود [16, p. 114] 'A cockchafer is a kind of beetle which shines at night just like a lamp and people name it nightlight'.

الماسك سر قلا نازل شوه زنده جان باقى نمى ماند؛ خدا الماسك سر قلا نازل شوه زنده جان باقى نمى ماند؛ خدا الماسك سر قلا نازل شوه زنده جان باقى نمى ماند؛ خدا [25, p. 24] 'If lightning falls on the castle there will not be any alive person; May Allah save'. با اى الماسك ها ثمارق مى رويه و رواش [7, p. 155] 'Mushrooms and rhubarb grow as a result of these lightnings'. الماسك ها در سينه ابرهاى سياه چيزى به آتش سپيد الماسك ها در سينه ابرهاى سياه چيزى به آتش سپيد [24, p. 108] 'Lightnings used to write something on white fire in the slope of black clouds'.

Form-building stem may be complex:

آفتاب گردک aftâbgardak 1) 'a type of lizard', 2) 'sunflower' (قتاب أهتاب گردک شتاب) 'sunflower' گرد (قتاب گردیدن gard — SPT of verb گردیدن و مان القتاب گردان و آفتاب گردک نوعی از چلپاسه (آفتاب گردک نوعی از چلپاسه می باشد آفتاب پرست می باشد [16, p. 41] 'Oftobgardon and oftobgardak are types of the lizard and a name of sunflower'.

آب خورک آفلان âbxorak 'dish' (dish put in the cage of birds for watering) (با âb, خور خورد خوردن خوردن SPT of verb خوردن xordan 'drink'): مایشرا پر از آب و دانه کردم، [10, p. 39] 'I filled in waterplates with water and corn, I took the cage and put in front of my uncle'.

But compare the word of آب خوره âbxora 'waterplate': در پهلوی دروازهٔ اتاق درس، چاتی گلین 'waterplate': در پهلوی دروازهٔ اتاق درس، چاتی گلین آب خورهٔ شاگردان پر آب با آفتابهٔ گلین گذاشته بودند. این آب خورهٔ شاگردان [38, p. 190] 'In front of the door of class a smaller jug and jugfull which is full of water was put. This was the waterplate of the school pupils of Farah government center'.

افتاب) 'aftabgarmak 'very hot' (افتاب گرمک عور بیا سه، چهار بود .: garm 'hot') که چهار - پنج نفری اورا در آفتاب گرمک روز از خانه خارج ساخته بودند تا هوایش دیگر شود و باز همان ها خارج ساخته بودند تا هوایش دیگر شود و باز همان ها ماز garm (garman) (garman

they themselves had brought it to home again'.

By -ak/-gak suffixes children's things and names of game (čarxak 'peg-top', (čarx 'wheel', 'turning round'), aspak 'colt' (toy) (asp 'horse'), yeryerak 'top' (yeryer (imitation word)), punpunak* 'little surnay' (punpun (imitation), pâydawânak 'go-cart' (for childrenwhich is aimed at teach them to walk) (pây 'leg', dawân in the structure of composite word: 'pressing to space), poštak 'stumb-stumb game (the game that is jumping from above together)' (pošt 'back') is observed to made.

اسپک ها شروع به حرکت کردند و عایشه با :(horse'): اسپک ها شروع به حرکت کردند و عایشه با شروع به حرکت کردند و عایشه با اسپک چسپیده دل لرزان از خوشی دودستی به سیخ پشت اسپک چسپیده بود و پاهایش را در رکاب سیاه رنگ محکم کرده بود [6, p. 98] 'Wood horse began to move. The Oisha's heart flowed from gladness, after she had cought the little stick behind horse with two hands and had strengthened to black stepladder his legs'. سفید که به کنار اسپک سفید این از کلکینچه به میدانی می ریخت لیاما که به کنار اسپک سفید به میدانی می ریخت (31, p. 21] 'The light of a lantern was shining from the window when Limo came next to white wood horse'.

فرفرک فرفرک (cycle' فرفرک فرفرک فرفرک (imitation word))؛ خاجی سلام چهار چوبهٔ درو رو به طرف مردم کرد و چند دروازهٔ قلعه را پر کرد و رو به طرف مردم کرد و چند [23, وروزهٔ قلعه را پر کرد و رو به طرف مردم کرد و چند [23, وروزهٔ قلعه را پر کرد و رو به طرف مردم کرد و چند [23, وروی گردنش چرخید وروی المانیه ا

تخم شکنک toxmšekanak 'fighting egg (a name of game)' تخم) "šekan - SPT of verb شکستن šekastan 'break'): در مسابقهٔ تخم بازی یا <u>تخم شکنک</u> یک دانهٔ آن هرگز

نمى شكست [11, p. 456] 'In the competition of *fighting egg* one egg didn't break at all'.

The possibility of word building of -ak is very high and wide. In the analysis of our material not only verbal but also in literary language such word building, which is not possible to translate into English language it with one word, was found. For example: with one word, was found. For example: $b\hat{a}dr\hat{e}zak$ '(any) the fruit which tree was poured in the wind' (عبد ريخت $b\hat{a}dr\hat{e}zak$ 'to be poured in the wind) [5, p. 145]); آوک $a\hat{a}wak$ 'delicious apricot fruit with water' (آ $ab-a\hat{b}$) $a\hat{b}$ (colloquial) 'water') [5, p. 134].

آومانک âwmânak 'the place which water-plate is put (standing)' (اب/آو âw 'water', مان \hat{a} 'water'): بچم \hat{a} "water' ماندن \hat{a} "water"): بچم \hat{a} "put'): بخم \hat{a} "My son put the small box to the place which water-plate is put".

الغوچک alyučak 'the stones that are put when people go across the river' (الغوج کردن alyuč kardan 'jump', 'take big steps'): نزدیک ده رسیده بود، در چند قدمی الغوچک که به طرف ده می گذشت، فقط نگاهی خیلی مختصر به دریا انداخت می گذشت، فقط نگاهی خیلی مختصر به دریا انداخت از [13, p. 66] 'He came near the village, the stones which send towards the village in each step, he only looked out the river one time (one time he looked out)'.

بندک bandak 'the silver coin for decoration (it is sewed for the decoration of dress through hook)'; here is rupiya (currency) (بند band – SPT of verb بستن bastan 'to bind'): هه، ندک بزن و شواره بزن، انگشتری بزن، روپیه بندک بزن [26, p. 190] 'Ee, wear the earring, wear the ring, wear the silver coin'.

The words that informs the symbol which is realeted to person (adjective, but because of using for the symbol of the person, it comes as a noun) are observed to be made too. For example, بینک فیله 'fortune -teller', 'the person who knows the future': از [20, p. 15] 'Don't hope from the predictor'.

-ak/-gak suffixes helps to define the meaning (pleonasm is observed): it is made

on the define base of word making base. For example, برق 1) 'lightning 2) 'shining', 'sparkling' 3) 'electricity, but برقک barqak 'thunderstorm', 'lightning'. المان برقک زد. [31, p. 81] 'The lightning shined in the sky.

الكهان الرهاى سياه در آسمان به هم خوردند و برقک شد [15, p. 211] 'Suddenly black clouds appeared in the sky and the thunderstorm thundered'.

It is on the function of the noun part of verb in dictionary. برق زدن barq zadan a) 'to shine' (about the lightning) b) 'to flash', 'light' (about eyes), but برقک زدن barqak zadan 'to shine' (about the lightning) [3, p. 111] was noted. In our material برقک زدن barqak zadan 'to flash', 'light' (about eyes) was registered: ناگهان از زمین کنده registered: شد و با فریادی در دآلود میان خاک ها افتاد و دیدگانش برق شد و با فریادی در دآلود میان خاک ها افتاد و دیدگانش برق [28, p. 25] 'Suddenly he was picked from the ground, fell to the soil with the wail that is full of illness, lit from his eyes'.

In the dictionary the meanings of بجل bo-1) 'the bone of ankle' (anatomic member), 2) 'bone' (in game) ва بجلک bojolak 1) 'ankle'; 2) look: بجل; 3) tech. 'tappet' [3, p. 99] were noted. On the analyses of our materials بجولک/ بجلک bojolak was observed to define on the meaning of 'ankle' (on the variant of بجل bojol the meaning of 'bone' یک کمی جلوتر رفت، پایش در (in game): یک کمی جلوتر رفت، پایش در One [37, p. 38] چقری فرو رفت و تا بجلک تر شد step he walked to foreground, his leg sank to a depth and it was wet till با همان بند دستی اگرچه قاق ولی سفید و ظریف ankle'

رگ برآمده و همان خال نسواری رنگ گوشتی بالای [18, p. 91] 'Although she has thin arm (ankle of arm) she has white, delicate, puffed-up vein and her thick (meaty) brown birthmark on her arm'.

The suffixes -ak links attributive in postpositional attributive and concretes a name of object: it has charachteristic as a derived word. For example:آهوی سفیدک *âhu-ye* safêdak 'white deer' (a kind of deer (term)) أهوى safêd 'white'; but سفيد , âhu 'deer' أهو) ahu-ye safêd 'white deer' (word-<u>سفيدک</u> به دشت أچي و أبدان که <u>آهوي</u>:(combination ,17] مابین امام صاحب و قندوز است، بسیارتر می باشد p. 21] 'The white deer is found ample in the Ochi and Obdon desert between Imom Sohib از حیوانات وحشی جنگلی آهوی سفیدک . 'and Qunduz در دشت ها و کوه ها، بز کوهی، نخچیر، گوسفند کوهی در کوهستان ها به وفرت بیدایش دارد و شکار کرده The white deer which is مي شود wild animal was found and hunted in deserts and mountains and the mountain goat, argali is (a wild mountain sheep) in mountainous places'.

Suffixes -ak/-gak that describes a human or animal's body, or a combination of the words that characterize them and they will make a noun which cites the meaning of action and position: these usually come with the part of the complex verb; the derivatives can be used in different meanings: abrugak zadan 'to knit one's brow', angoštak kardan

'to set somebody against others' (angoštak fingers somebody's body touch impolitely'), dastpâlak kardan 'to palpate', 'to feel something with your hand, dandânak zadan 'to chatter your teeth from cold, dandângerečak kardan 'to gnash your teeth', dastobâlak zadan 'to creep, to crawl (about a child)', bâlak zadan 'to take wing', dombak zadan a) 'to wag tail' (about a dog), b) 'to play the hypocrite', nafasak zadan 'to choke', getgetak dâdan 'to tickle'. For example: پا(ی) pâyak zadan 'to stamp' پایک زدن pâ 'foot', زدن zadan 'to beat') [3, p. 181]: ملا اف بلندی کشید، بخار دهانش پر زور بیرون شد. خانه که -34, p. 113] برگشت زنش پشت دروازه پایک می زد 114] 'Mullo hardly frustrated, and the air came out strong from his mouth. When he returned home, his wife was stamping behind گلویم را بغض می فشرد و بالأخره روی . the door خاک ها، روی زمین می نشستم و یایک زنان می گریستم [18, p. 138] 'My throat was squeezing, and finally I sat on the ground and weeped stamply'. Auxiliary verb makes a meaning: pâyak gereftan 'to lull with your پایک گرفتن foot' (پا(ی pâ(y) 'foot', گرفتن gereftan 'to take'): اوف... ليلاجان، تو برو قاسمه پايک بگير (36, p. 20] 'Oof ... Laylajan, Go to Qasseme for lulling'.

بالک زدن bâlak 'to take wing'; 'to prepare for' بالک زدن بیگر :(تون پیگر نول بال bâl 'wing', خیگر تولی بیگر الله بیگر الله بیگر در مقابل او بالک بزند یا پله الحدی جرأت نداشت که در مقابل او بالک بزند یا پله بیگیرد (30, p. 230] 'So nobody could be decisive to prepare for jumping or taking wing in front of it'.

مرغ دل من می پرد از دام تو امروز مقصد بالک زدن من می پرد از دام تو امروز (127, p. 125] 'Today a bird of my heart will take wing from your trap – a goal of taking wing was flight'.

In this materials pointing to the repetation of action on derived words by repetation of derivative stem, connotative meaning can be met:

بال بالک زدن bâlbâlak zadan 'to move from one side to another side'; 'start'; 'paddle': ولى حاجى خير الدين براى هميشه در قريه بالک مي زند باقي ماند و بيرق سبزى بر سر گورش بال بالک مي زند

[22, p. 47] 'The saint Hoji Xayriddin stayed in this village forever and a green flag is *flattering* over his gravestone'.

Derived words are not formed from words, at all but they are formed on the basis of certain meaning. In dictionaries, word پوست pôst means:1) skin; shell; fur 2) shell, peeling; husk, crust [3, p. 173]. -ak is a type of form building that creates homonym words in the following words: پوستک pôstak I 'sheep-skin' (a type of carpet which is made from wool of animals); پوستک pôstak پدر، پشت تنور، بر روی پوستک : bran', 'straw' نشست. همگی به دورش جمع شدیم و دم به دم به درون [37, p. 96] 'Our father خور جينش سرک کشيديم sat on the sheep-skin near the tandir (something in it bread is cooked). All of us surrounded him and often peeped in his saddle bag'.

jol-o-pôstak جل و پوستک 'belongings', 'possessions'; word by word: جل jol 'material under a saddle of hore or other domestic animals' and پوستک *pôstak* 'sheep-skin'): روز دیگر یک کراچی دستی با یک نفر کراچیکش جل و پوستک بختاور و مولا داد را که دیگر از خدمت در خانهٔ عالیه بیگم معاف شده اند، به جای نامعلومی انتقال مى دهد [29, p. 291] 'Next morning coachmen took his private belongings to uncertain place by his handcar which became free from the house of Olivabegim and given from the سه روز پیش دیده بود که با پدرش سر سخن است و god'. تهدید می کند که اگر کرایه را تا یک هفته نیاور د [28, p. 11] جل و يوستكشان را به كوچه خواهد انداخت 'Three days ago he saw him arguing with his and be threatened that father their possessions would be thrown away if he would not pay rent payment in a week'. مواد خارجی که در گندم یافت می شود بیش تر عبارت از حبوبات دیگر، تخم های انواع مختلفه و اندازه های متنوعهٔ سنگ، كلوخ، بوستك، كاه، خاك و گرد مي باشد [16, p. 196] 'External substances in wheat mostly consist of other grain crops, different kinds of seeds, stone, lump, bran, straw, soil and dust'.

Researching of -ak/-gak suffixesal derived words in Dari language, although this theme was learned by the author in the sphere of the article before, the author stated that there are lots of questionable issues demand minding and settling problems about semantic of derived words, stylistic meanings and functions. Also, the examples stated above demand re-building Dari translation dictionaries.

The Materials about this article lead to the following conclusions:

- 1. The suffixes -ak/-gak is productive form buildings; joins to noun, adjective, adverb and mean as the following grammatical meanings diminution, emotional-hypocoristic with positive connotation and emotional-pejorative with negative connotation.
- 2. The category of subjective evaluation which were expressed by suffixes -ak/-gak is characteristic for verbal speech, in general. It would be reasonable that considering these forms which are often in literary language as specific for verbal speech.
- 3. The suffixes -ak/-gak make nouns of object and action as a word word-formative, also, make signs related to human (adjective, but it comes as a noun because of using it for signs of humanity). As a stem of word-formative ay come noun, adjective, stem of verb, imitation word and compound stem; the stem of some derived words are not used independently.
- 4. Object names which made with suffixes -ak/-gak express the following meanings: "object on the basis of similarity from stem", "object which is charachterized action understood from stem", "object which is used for action understood from stem". Derived words are mostly charachterized with their terminological lexics. Also, concrete object names of them express diminution meaning of suffixeses -ak/-gak according to lexical semantic.

- 5. The suffixes -ak/-gak join body parts of human and animals and express meaning of position-motion which are done by them: these are usually come as a part of noun part of compound verb; derived words may be used as a word with different meaning.
- 6. Appearing of homonym derived words are typicaled with meaning, word changing and word formative attributes of suffixes ak/-gak; sometimes it hinges on having lots of meaning of word as word-formative stem.

Bibliography

- Алимова Х. Дарий тилида -ak/-gak суффикси ва унинг сўз ясаш имконияти // Шаркшунослар анжумани. – Тошкент, 2011. – № 6. – Б. 3–11.
- 2. Киселева Л. Н. Очерки по лексикологии языка дари. М.: Наука, 1973. С. 112.
- 3. Киселева Л. Н., Миколайчик В. И. Дарирусский словарь. М.: Рус.яз., 1986. 752 с.
- (*) signs from the following book: Фархади Р. Разговорный фарси в Афганистане. – М.: Наука, 1974. – С. 157–159.
- ادب، سال هجدهم، شمارهٔ ۱-۲، ۳-٤، ۱۳٤۹ش. ص. 134.
 145.
- 6. اعظم رهنورد زریاب، سپوژمی زریاب. برف و نقش های روی دیوار. به کوشش سید اسحاق شجاعی و م.میلاد بلخی. تهران: حوزهٔ هنری، ۱۳۷٦ش. ص. 98.
- ببرک ار غند. راه سرخ، (کتاب دوم). کابل: کمیتهٔ دولتی طبع و نشر ج.د.ا، ۱۳۶٤ اش. – ص. 155.
 - ببرک ار غند، زرین انخور و دیگران بید خونین کابل:
 اتحادیهٔ نویسندگان ج.د.ا، ۱۳٦٥ش ص. 14.
 - 9. بوستان، سال یکم، شمارهٔ ۲، اسد ۱۳۸۱ ش. ص. 34.
 - 10. تقى و احدى داى پولاد. گليمباف. كابل: انجمن قلم افغانستان، 10. تقى و احدى داى بولاد. گليمباف. كابل: انجمن قلم افغانستان،
- 11. جمشید شعله. جهاد ملت بخارا و حوادث لقی در شمال هندوکش. به کوشش جمراد جمشید. تهران: ناصح، ۱۳۷۹ش. ص. 459، 459.
 - 12. حسن انوشه، غلامرضا خدابنده لو. فارسی ناشنیده: فرهنگ واژه ها و اصطلاحات فارسی و فارسی شدهٔ کاربردی در افغانستان. تهران: نشر قطره، ۱۳۹۱. 1016 ص.
- 13. حسین حیدربیگی. سنگ و سیب. تهران: عرفان، ۱۳۸۲ش. ص 66
- 14. حسین فخری اشک کلثوم. کابل: انجمن نویسندگان افغانستان، 14. حسین فخری اشک کلثوم. کابل: انجمن نویسندگان افغانستان،
 - 15. حمیرا قادری نقره، دختر دریای کابل. تهران: روزگار، ۱۳۸۷ ش. ص. 211.
 - 16. دايرة المعارف آريانا. كابل: انجمن دايرة المعارف، ١٣٢٨-١٣٤٨ ش (٦ جلد). – ص. 41، 114، 196.

- 17. راهنمای قطغن و بدخشان، محمد نادرخان وزیر حربیهٔ غازی سپهسالار، تصحیح و تحشیهٔ منوچهر ستوده. تهران: مؤسسهٔ فرهنگی جهانگیری، ۳۱۷ اش. ص. 21.
- روایت زیر نظر محمد حسین محمدی تهران کابل: تاک، ۱۳۸۷ – ۱۳۹۰ ش (٦ جلد) – ص. 42، 91 ، 138.
 - 19. صدای روستا، دورهٔ سوم، شمارهٔ یکم، جوزای ۱۳۸۲ش. ص. 30-31.
- 20. ضرب المثل های دری افغانستان. گردآوری عنایت آلله شهرانی. تهران: بنیاد موقوفات محمود افشاار، ۱۳۸۲ش. ص. 15.
 - 21. عباس آرمان. صبح روز عيد. كابل: خانهٔ ادبيات افغانستان، 187. ش. ص. 85.
 - 22. عبدالواحد رفیعی. آشار. کابل: خانهٔ ادبیات افغانستان، ۱۳۸۷ش. ص. 47.
 - 23. على پيام. قطعه أي از بهشت. تهران: عرفان، ١٣٨٢ش. ص. 76.
- 24. قادر مرادی. رفته ها بر نمی گردند. پیشاور: دانش کتابخانه، ۱۳۷۶ش. ص. 108.
- 25. قدیر حبیب زمین (مجموعهٔ داستان). کابل: اتحادیهٔ نویسندگان ج.د.ا، بی تا. ص. 24.
- 26. قصه های هزاره های افغانستان گردآوری و بازنویسی محمد جواد خاوری تهران: چشمه، ۱۳۸۱ش ص. 190، 223، 470
 - 27. کلیات صوفی عشقری به اهتمام عبدالحمید و هاب زاده. تهران: علوی، ۱۳۷۷ش. ص. 125.
- 28. گل احمد نظری آریانا. چراغ سبز. تهران: عرفان، ۱۳۸۳ش. – ص. 11، 25.
 - 29. محمد اكرم عثمان. كوچهٔ ما. تهران: عرفان، ۱۳۸۸ش (۲ جلد). ص. 291، 473.
- 30. محمد اكرم عثمان. مرداره قول اس (مجموعهٔ داستان). كابل: انجمن نویسندگان افغانستان، $1000 \, \text{m} \, \text{m} \, \text{m}$
- 31. محمد حسین محمدی. پروانه ها و چادر های سفید. کابل: مرکز فرهنگی نویسندگان افغانستان، ۱۳۷۸ش. – ص. 21، 81.
- 32. محمد حسین محمدی. از یاد رفتن. تهران: چشمه، ۱۳۸۰ش. – ص. 14.
 - 33. محمد حسین محمدی. تو هیچ گپ نزن. تهران: چشمه، ۱۳۸۷ش. ص. 25، 26.
 - 34. محمد جواد خاوری گل سرخ دل افگار. تهران: عرفان، ۱۳۸۲ش. – ص. 81، 113-111.
- 35. محمد جواد خاوری. پشت کوه قاف. بی جا، سراج، ۱۳۸۱ش. ص. 46.
 - 36. منظر، سال یکم، شمارهٔ یکم، عقرب-قوس ۱۳۸۱ ش. ص. 20.
- 37. مهاجران فصل دل تنگی (مجموعهٔ داستان). به کوشش سید اسحاق شجاعی. تهران: حوزهٔ هنری، ۱۳۷۵ش. ص. 38،
 - 38. میر غلام محمد غبار. افغانستان در مسیر تاریخ. تهران: عرفان، ۱۳۹۰ش. ص. 43، 190.

Bibliography

- 1. Alimova Kh. Dariy tilida *ak/-gak* suffiksi va uning soʻz yasash imkoniyati // Sharqshunoslar anjumani. Toshkent, 2011. № 6. B. 3–11.
- 2. Kiselyeva L. N. Ocherki po leksikologii yazyka dari.–M.: Nauka, 1973. S. 112.

Reviews and comments

- 3. Kiselyeva L. N., Mikolaychik V. I. Dari-russkiy slovar. M.: Rus.yaz., 1986. 752 s.
- 4. (*) signs from the following book: Farhadi R. Razgovornyj farsi v Afganistane. M.: Nauka, 1974. S. 157-159.
- Adab. Saal-e hajdahom. № 1-2, 3-4. 1349 sh. S. 134, 145.
- 6. A'zam Rahnaward Zaryaab, Spuzhmay Zaryaab. Barf wa naqshhaa-ye roo-ye deewaar. Tehraan: Hawza-ye honari, 1376 sh. S. 98.
- 7. Babrak Arghand. Raah-e sorkh. (Ketaab-e dowwom). Kaabol: Komita-ye dawlati-ye tab' wa nashr-e J.D.A., 1364 sh. S. 155.
- 8. Babrak Arghand, Zarrin Ankhor wa digaraan. Beed-e khunin. – Kaabol: Ettehaadiya-ye nawisendagaan-e J.D.A., 1365 sh. – S. 14.
- 9. Bostaan. Saal-e yakom. № 2. Asad, 1381 sh. S. 34.
- Taqi Waahedi Daay Pulaad. Gelimbaaf. –
 Kaabol: Anjoman-e qalam-e Afghaanestaan, 1386 sh. S. 39.
- 11. Jamshid So'la. Jehaad-e mellat-e Bokhaaraa wa hawaades-e laqi dar shemaal-e Hendukosh. Tehraan: Naaseh, 1379 sh. S. 456, 459.
- Hasan Anusha, Gholaamrezaa Xodaabandalu.
 Faarsi-ye naashenida: farhang-e waazhahaa wa estelaahaat-e faarsi wa faarsi shoda-ye kaarbordi dar Afghaanestaan. Tehraan: Nashr-e qatra, 1391. 1016 s.
- 13. Hoseyn Haydarbegi. Sang wa seeb. Tehraan: Erfaan, 1382. S. 66.
- 14. Hosayn Fakhri. Ashk-e Kolsum. Kaabol: Anjoman-e nawisendagaan-e Afghaanestaan, 1366 sh. S. 6.
- 15. Homayraa Qaaderi. Noqra, dokhtar-e daryaa-ye Kaabol. Tehraan: Roozgaar, 1387. S. 211.
- 16. Daaeratolma'aaref-e Aaryaanaa. Kaabol: Anjoman-e daaeratolma'aaref, 1328–1348 sh. S. 41, 114, 196.
- Raahnamaa-ye Qatghan wa Badakhshaan, Mohammad Haaderkhaan wazir-e harbiya-ye Ghaazi Sepahsaalaar. Tehraan: Mo'assesa-ye Farhangiye Jahaangiri, 1367. S. 21.
- 18. Rewaayat. Zeer-e nazar-e Mohammad Hoseyn Mohammadi. Tehraan Kaabol: Taak, 1387-1390. 2 jeld. S. 42, 91, 138.
- 19. Sadaa-ye rustaa. Dawra-ye sewwom. № 1. Jawzaa, 1382 sh. S. 30–31.
- Zarbolmasalhaa-ye Dari-ye Afghaanestaan. Gerdaawari-ye Enaayatollah Shahraani. – Tehraan: Bonyaad-e mawqufaat-e Mahmud Afshaar, 1382 sh. – S. 15.

- 21. 'Abbaas Aarmaan. Sobh-e rooz-e eyd. Kaabol: Khaana-ye adabiyaat-e Afghaanestaan, 1388 sh. S. 85.
- 22. 'Abdolwaahed Rafi'i. Aashaar. Kaabol: Khaana-ye adabiyaat-e Afghaanestaan, 1387 sh. S. 47.
- 23. 'Ali Payaam. Qet'a-ee az behesht. Tehraan: Erfaan, 1382 sh. S. 76.
- Qaader Moraadi. Raftahaa bar-nameegardand. Peeshaawar: Daanesh-e ketaabkhaana, 1386 sh. – S. 108.
- 25. Qadir Habib. Zamin (majmo'a-ye daastaan). Kaabol: Ettehaadiya-ye nawisendagaan-e J.D.A., Beetaa, 1365 sh. S. 24.
- Qessahaa-ye hazaarahaa-ye Afghaanestaan.
 Gerdaawari wa baaznawisi Mohammad Jawaad Khaawari. Tehraan: Chashma, 1386 sh. S. 190, 223, 470.
- Kolliyyaat-e sufi-ye ashqari. Ba ehtemaam-e Abdolhamid Wahhaab Zaada. – Tehraan: Alawi, 1388 sh. – S. 125.
- 28. Golahmad Nazari Aaryaanaa. Cheraagh-e sabz. Tehraan: Erfaan, 1383 sh. S. 11, 25.
- 29. Mohammad Akram Osmaan. Koocha-ye maa. Tehraan: Erfaan, 1388 sh. 2 jeld. S. 291, 473.
- 30. Mohammad Akram Osmaan. Mordaara qul as (majmo'a-ye daastaan). Kaabol: Anjoman-e nawisendagaan-e Afghaanestaan, 1388 sh./ 2010 m. S. 230.
- 31. Mohammad Hoseyn Mohammadi. Parwaanahaa wa chaadorhaa-ye safeed. –Kaabol:Markaz-e farhangi-ye nawisendagaan-e Afghaanestaan,1387sh. S. 21, 81.
- 32. Mohammad Hoseyn Mohammadi. Az yaad raftan. Tehraan: Chashma, 1385 sh. S. 14.
- 33. Mohammad Hoseyn Mohammadi. Tu heech gap nazan. Tehraan: Chashma, 1387 sh. S. 25–26.
- 34. Mohammad Jawaad Khaawari. Gol-e sorkh-e delafgaar. Tehraan: Erfaan, 1382 sh. S. 81, 113–114.
- 35. Mohammad Jawaad Khaawari. Posht-e koh-e Qaaf. Beejaa, Seraaj, 1382sh. S. 46.
- 36. Manzar. Saal-e yakom. № 1. Aqrab-Qaws, 1381 sh. S. 20.
- 37. Mohaajeraan-e fasl-e deltangi (majmo'a-ye daastaan). Ba koshesh-e Sayd Es'haaq Shojaa'i. Tehraan: Hawza-ye honari, 1385 sh. S. 38, 96.
- 38. Mir Gholaam Mohammad Ghobaar. Afghaanestaan dar masir-e taarikh. Tehraan: Erfaan, 1390 sh. S. 43, 190.

© *Alimova Kh.*, 2018.